

Száz éve született Tuskó Ferenc

A mai erdészgeneráció csak kevés tagja ismerhette személyesen Tuskó Ferencet, aki rövid ideig az erdőmérnökképzés egyik meghatározó alakja volt, s 1956-ban több oktatótársával és számos hallgatóval együtt nyugatra kényszerült menekülni. A növényteni oktatás kiemelkedő személyiségéről villantunk fel életképeket születésének századik évfordulóján.

Állomásokban gazdag életút Sopronig

Tuskó Ferenc 1913. szeptember 13-án született a Nógrád megyei Diósjenőn. Iskoláit szülőfalujában és Vácott, a piarista rend gimnáziumában végezte, ahol 1932-ben érettségizett. 1932–1936 között volt hallgató a soproni M. kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolán, majd annak jogutódján, a M. kir. József nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karán, erdőmérnöki diplomáját évfolyamának jobbjai között vehette át. Végzés után rövid ideig *Fekete Zoltán* professzor mellett az akác fatermési táblák összeállításán dolgozott, majd fiatal mérnökként az egri érsekségnél. 1937–1939 között állami ösztöndíjas-ként Németországba küldték a müncheni egyetemre, hazatérése után Debrecen környékén az alföldfásítási programba vonták be. Közben újból tanulmányútra küldték az eberswaldei egyetemre, majd Lengyelországba, ahol a balti homokdűnék erdőtelepítési problémáit tanulmányozta. 1939–1944 között állami szolgálatot vállalt a bustyaházi erdőigazgatóságnál, előbb erdei vasút és egyéb építési munkákban vett részt, majd 1941-ben a legnagyobb erdőgondnokság vezetését vette át Bruszturán, a máramarosi lengyel határon. Első dolgozata is akkor, 1942-ben jelent meg az útívek kitévése tárgyában. 1945–1949 között erdőgondnok volt Királyréten a Börzsönyi Állami Erdőgazdaságnál. 1950-ben került tudományos kutatóként az Erdészeti Tudományos Intézethez Budapestre, ahol első könyvét állította össze 1952-ben „Az erdő növényvilága” címen. Abban az évben augusztus 21. és szeptember 2. között részt vett Vácrauton a ma már legendássá vált, s *Soó Rezső* és *Zólyomi Bálint* által szervezett növényföldrajzi térképezési tanfolyamon. Ott került szorosabb kapcsolatba a hazai botanikusokkal és a botanikával.

Sopronban az Erdőmérnöki Főiskolán

1952-ben drámai történéseknek lehettünk tanúi az Erdőmérnöki Főiskolán. Az év márciusában *Febér Dánielt*, a Növényteni Intézet igazgatóját – koholt vádak alapján – felmentették az oktatómunka alól, s erre a sorsra jutott több professortársa (*Győrffy János*, *Lesenyi Ferenc*, *Magyar Pál*) is. Az oktatási feladatokat az addigi Növényteni Intézet helyett felállított Növényteni Tanszék látta el, amelynek vezetésével az akkoriban odakerült Nemky Ernő egyetemi docentet bízták meg. A megnövekedett oktatási feladatok miatt pályázatot hirdettek egy docensi és két tanársegédi állásra. A docensi álláshelyre 1952. december 1-jei kinevezéssel Tuskó Ferenc került. A docensi kinevezéssel lehetőség nyílt az erdészeti növénytan szakosítására. *Nemky Ernő* az anatómiát, morfológiát és a növényélettant adta elő, Tuskó Ferenc a növényrendszertant, dendrológiát és a növényföldrajzot oktatta, ezen kívül 1953-tól a botanikus kert vezetésével is őt bízták meg. Tuskó Ferenc jó szervezőképességgel, agilis kolléga volt, munkásságának súlypontját a botanikus kert fejlesztése képezte.

Nemcsak a szervezetben és a személyi állományban, hanem a tárgyak tartalmában is történtek változások. Az oktatási reform során a növényrendszertanból kivált a dendrológia, mint önálló tantárgy, és a növényföldrajz oktatása is szélesebb alapokon önállósult, mindinkább a növénytársulási ismeretek irányába tolódott el. A korábban oktatott Wettstein-féle rendszerről a Soó-féle fejlődéstörténeti rendszerre tértek át. E változtatások végrehajtásának irányítása Tuskó Ferencre hárult. Az oktatási reform és feladatok, a főiskola tudományos igazgatóhelyettesi posztja mellett egyebek között arra is ma-

radt ideje, hogy jegyzeteket írjon a hallgatóság számára. 1954-ben jelent meg az „Erdészeti növényrendszertan” 241 oldalon, majd még ugyanabban az évben – a vácrátóti tanfolyam és a közben kibontakozó erdőtipológia hatására – az „Erdészeti növénytan V. A növényföldrajz alapjai különös tekintettel a hazai erdőtüpusokra” című jegyzet 44 oldal terjedelmében. Utóbbit 1956-ban bővített formában 53 oldalon ismét kiadták. A felsőoktatási jegyzetek mellett az erdészeti technikumok számára 1953-ban kiadott „Erdészeti növénytan” című tankönyv írásában társszerzőséget vállalt. Az ő ösztönzésére és a kiadás megszervezésével jelent meg a Növényteni Tanszék két tanársegédjének könyve a Mezőgazdasági Kiadónál, *Kiss Lászlótól* a „Fenyők” és *Vancsura Rudolftól* a „Lombos fák és cserjék” címen.

A Soó-féle fitocönológiai iskola, amely Tuskó Ferencre is nagy hatással volt, az 1950-es évek elején megkezdte az ország egyes tájai növénytársulásainak felvételezését, amelybe a Növényteni Tanszék is bekapcsolódott. A tantervi foglalkozásokon kívül Tuskó Ferenc vezetésével jelentős tudományos diákköri munka bontakozott ki a Növényteni Szakkör keretén belül. Ezen elsősorban növénycönológiai ismereteket kaptak az érdeklődő hallgatók, közülük néhányan (pl. *Orlóci László* Kanadában) elismert kutatókká váltak. Nem véletlen, hogy kandidátusi értekezését is társulástani témában, „Magyarország akácosainak cönológiai viszonyai” címmel védte meg 1954-ben. A nyilvános védés két opponense egyébként Soó Rezső és Zólyomi Bálint volt.

Az általa vezetett rendszertani részleg kutatásai inkább dendrológiai vonatkozásúak voltak, pl. fenológiai adatgyűjtéseket végeztek a botanikus kert fáin és cserjéin. Tuskó Ferenc 1954-től kezdett el egzotákkal foglalkozni, egyebek közt a duglászfenyő hazai elterjesztésének lehetőségeit vizsgálva arról álmodozott, hogy milyen jó lenne ezt a fafajt eredeti termőhelyén tanulmányozni. A kiszámíthatatlan emberi sors játéka folytán aztán doktori (PhD) értekezését Brit-Kolumbiában, a duglászfenyő hazájában készíthette el.

Az 1956. november 4-i exodus a Növényteni Tanszék életében is mély és maradandó nyomokat hagyott. A tanszék kötelékéből külföldre távozott Nemky Ernő egyetemi tanár, Tuskó Fe-

renc egyetemi docens, Szy Ferenc egyetemi adjunktus és Csapody István egyetemi tanársegéd. (Közülük Nemky Ernő és Csapody István később visszatértek, utóbbit Kiss László egyetemi tanársegéddel együtt 1959-ben „szilárd világnézé- tük miatt” a Főiskoláról elbocsátották.)

Kanadai magányban

Mint ismeretes, a Kanadában honra lelt emigránsok 1957-től a vancouveri University of British Columbia (UBC) soproni divíziójában folytathatták tanulmányaikat. Tuskó Ferenc ennek keretében botanikát, dendrológiát és tipológiát adott elő a hallgatónak. E mellett a kinti elvárásoknak megfelelően, 1963.

május 2-án megvédte PhD-értekezését a brit-kolumbiai duglászfenyő-állomá- nyok változatosságán végzett vizsgálatai alapján. A soproni divízió megszün- te után 1964–1965-ben a kanadai erdés- zeti minisztérium felügyelete alá tarto- zó kutatóintézetbe került az Új-Found- landi St. John's-ba. Ott kutatóként Picea fajok erdöművelési problémáival fog- lalkozott. Váratlan halála 1965 decem- berében, St. John's-ban következett be.

Emberi jellemét két idézettel kíván- juk felvillantani, két olyan kolléga né- hány sorával, akikkel együtt választotta az új hazát: „Egy ízig-vérig magyar, egyenes jellemű, szókimondó kiváló erdész. Mindazok, akik közelebb kerültek

hozzá, megismerték sziklaszilárd ma- gyarságát, kristálytisza és férfias egye- nességét, rajongó természetszeretétét és féltékeny őrzőjét a selmeci hagyomá- nyoknak.” (dr. Sziklai Oszkár); „Hamar megbecsült erdész lettél, vezetésben, tudásban, munkakedvben, szervezőké- pességben egyaránt. Szellemi képessé- geidhez kitűnő fizikai erőd és örökös jó kedved járult. Gyaloglásban, sítúrában, vadászon kevesen állták veled a ver- senyt. Társaságban Te vezetted a nótá- zást és nem kellett kétszer kérni, hogy közismert szófordalaidat elénekelj.” (dr. Jablánczy Sándor)

Dr. Bartha Dénes
Dr. Vancsura Rudolf

Aranygyűrű a somogyi erdőkért

Nagysallérban — a közelmúltban felújított vadászházban — rendezte a SEFAG Zrt. a hagyományos októberi megemlékezését. A „szokásos” ünnepi beszéd helyett idén Hunyadkúrti György színművész verses összeállítását hallgatták meg a jelenlévők. A torokszorító versek után néma csenddel emlékeztek meg a forradalom erdész hőseiről.

A program második részében *Barkóczi István* vezérigazgató vállalati kitüntetésekkel adta át. Az 1992-ben alapított „Somogyi Erdőkért” kitüntetést – amely egy aranygyűrűben testesül meg – *Merczel István* műszaki osztályvezető kapta. *Merczel István* erdömérnök – a cég tanulmányi ösztöndíjasaként – 1986-ban helyezkedett el a Somogyi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságnál. Az elmúlt huszonhét év során több felelős beosztást töltött be – volt fahasználati ágazatvezető főmérnök, KIR és minőségügyi vezető, fahasználati osztályvezető, PR. és projektmenedzser, erdészpolitikai és ellenőrzési osztályve-

zető, majd 2012. január elsejétől a műszaki osztály vezetője. És szinte minden területen kimagaslóan teljesített. A „hivatalos” munkáján kívül, társadalmi/szakmai feladatokban is kiválóan teljesít: titkára az OEE helyi csoportjának, és megalapítója, elnöke a Somogy Megyei Erdész és Természetvédő Egyesületnek.

A SEFAG másik kitüntetésében, az „Elismerő oklevélben – mely egy havi bérjutalommal jár – részesült: *Petráko-*

vics Károly (Barcsi Erdészet), *Kárpáti István* (Csurgói Faipari Zrt.), *Goldschmidt Antal* (Marcali Erdészet), *Németh Csaba* (Iharosi Erdészet), *Szaka László* (Nagybajomi Erdészet), *Csordás Roland* (Zselici Erdészet), *Tímár Balázs* (Kaposvári Erdészet), *Druzsán Lászlóné* (Lábodi Vadászerdészet), *Bezzeg Márta* (Szántódi Erdészet), *Klenovics Anikó* (Hotel Kardosfa), valamint *Keresz Tiborné* (Központ).

Kép és szöveg: **Detrich Miklós**

Wagner Károly-emlékkő avatása

2013. október 25-én a balassagyarmati Nyírjesi Fűvészkert árnyas fűzes ligetében leleplezték le a *Wagner Károly*-emlékkövet, mely a Selmeci Akadémia egykori professzorának kíván emléket állítani. *Wagner Károly* a selmeci Akadémia segédtanára volt 1859-től, majd *Divald Adolffal* megalapította az Erdészeti Lapokat 1862-ben. A Lapoknak 1873-ig társtulajdonosa, a kezdetektől szerkesztője és kiadója, élete utolsó hat évében főmunkatársa volt. Meghatározó szerepet játszott az Országos Erdészeti Egyesület 1866. december 9-i megalakulásában, annak második alelnöke volt. Az eredetileg Selmecre, a *Wagner* fűzesbe tervezett *Wagner-emlékoszlop* *Vörösné Baracsi Erzsébet* tervei alapján, *Miklé Tibor* irányításával készült el, s most átmenetileg megpihen Balassagyarmaton. Ha a szlovák hatóságok majd zöld utat engednek a szobor felállításának, akkor boldogan fogják vinni az Alma Mater botanikus kertjébe. Addig is *dr. Oroszi Sándor*, az OEE Erdészettörténeti Szakosztály elnöke beszélt az ünnepelő előtt *Wagner Károly* életéről, aki utat nyitott a magyar nyelvű oktatásnak Selmecbányán. Találónan kövekkel jellemezte életének fordulópontjait, és a professzor emlékezetének fontos helyeit is. Az igazán fontos dolgok megmaradnak, mert „*Mert elfut a víz és csak a kő marad, de a kő marad.*” – idézte méltatásában *Wass Albertet* a szakosztály elnöke.

Lengyel László Zoltán
Kép: Nagy László

Merczel István és Barkóczi István